

Arjen järjestyksistä arjen nautintoihin

Lapsiperheen arki

Artikkelissa käsitellään 2010-luvun elämää lapsiperheissä, joissa arki muodostuu monenlaisista toiminnoista, tunteista ja tiloista.¹ Säännölliset arkirutiinit tietyissä tiloissa, kuten lähtemiset, tapaamiset, siirtymiset ja ruokailuhetket koetaan usein samankaltaisina toistoina, jolloin ainutlaatuisuus tuntuu olevan niistä kaukana.² Usein arki tuntuukin sokeuttavan eikä arjen yksityiskohtia tai sävyeroja näe. Tällöin puhutaan myös harmaasta arjesta.³ Rutiineista ja toistontunnusta huolimatta lapsiperheiden arki näyttäytyy useimmiten moninaisena ja muutoksessa olevana - puhumattakaan sen sisältämistä ristiriitaisuuksista.⁴ Vanhemmilta odotetaan sekä hyvää työntekijyyttä että vanhemmuutta, perheyhteisyyttä ja yksilöllisyyttä.⁵ Myös arjen tunnemaailma liikkuu myönteisestä kielteiseen ja päinvastoin. Arjen tunteita voidaan hahmottaa Anna Röngän ym. (2009) mukaan kahdella ulottuvuudella: kokemuksen tunnesävyllä ja intensiteetillä. Perheenjäsenten tunnetyötä, eli kykyä kuulla ja nähdä toisten tarpeita ja ottaa niistä vastuuta, kuvataan arjen sujuvuuden kulmakiviksi. Jokainen perheenjäsen tuokin arkeen omat toiveensa, tarpeensa ja ehtonsa. Arjen kuvauksen monimuotoisuuteen vaikuttaa myös se, kuka sitä määrittelee: vanhempi, lapsi vai joku muu?

Eri-ikäiset sekä eri elämänvaiheessa ja -tilanteissa olevat ihmiset määrittelevät ja elävät arkeaan omalla tavallaan ja omassa rytmisään. Vaikka rutiinit ja toistot suojelevat ja säästävät ihmisiä⁶, sisältyy niihin myös vallankäyttöä. Hannele Forsbergin (2003) mukaan ensimmäistä kertaa perheen historiassa naisilla ja miehillä on periaatteellisesti tasavertainen mahdollisuus läheissuhteisiin, tosin arkisuus uusintaa

ja ylläpitää edelleen omalla logiikallaan sukupuolijakoa vahvistaen heteronormatiivisuutta.⁷ Tämä näkyy esimerkiksi Andrea Doucet'n (2007) haastattelemassa isyystutkimuksessa, jossa kotiin lapsiaan hoitamaan jääneet brittiläiset miehet pelkäsivät olevansa 'väärläisiä' tai ainakin vähemmän miehiä kuin kodin ulkopuolella töissä käyvät miehet. Myös arjen tunnettyötä on pitkään määrittänyt tunte sääntöjen sukupuolittuneisuus, jossa miehet on perinteisesti nähty rationaalisina ja naiset tunneherkkinä – joskin tätä on kritisoitukin.⁸ Joka tapauksessa perhettä ja arkea on tutkittu pääosin aikuisten, vielä tarkemmin naisten, näkökulmasta, jolloin miehet, lapset ja nuoret ovat jääneet altavastajaan asemaan.⁹ Vasta viime aikoina on ollut vähäistä kiinnostusta tutkia tavallista, jokapäiväistä elämää lasten näkökulmasta, esimerkiksi lasten haastatteluiden, piirustusten ja valokuvien kautta.¹⁰

Arjen valokuvat ja tarinat

Arjen tutkimus ei ole helppoa. Arki kuvataan niin tavanomaisena, että arjen eläjä ei näe arjen sumun läpi, mutta ulkopuolinen havaitsee sekä sumun että näkee sen läpi. Arjen tavallisuus sekä ylläpitää elämää että eriarvoistaa ja sulkee ulos.¹¹ Arjen tutkimus on vaativaa myös siinä mielessä, että tutkimuksen tekeminen pitää aina mukanaan valta-asetelmia tutkijan ja tutkittavien välillä. Esimerkiksi haastattelututkimusta voidaan pitää lähtökohtaisesti epätasa-arvoisena syystä, että tutkijalla on viimekädessä valta ohjata haastattelun kulkua.¹² Tutkimuksen tekemisen kompleksisuus korostuu myös silloin, kun tutkimuskohteena ovat lapset. He ovat aikuisia haavoittuvaisempia epätasa-arvoisissa valtasuhteissa tutkijan kanssa.¹³ Monimenetelmällinen lähestymistapa auttaakin hahmottamaan tutkittavien erilaisia kokemuksia ja kompetensseja.¹⁴ Tässä monimenetelmällisyys tarkoittaa erityisesti erilaisia laadullisia aineistoja ja analyysitapoja.

Pyrimme tutkimuksemme tavoittamaan laadullisin menetelmin perheitten arkien moniäänisyyttä ja tarkastelemme perhe-elämää 'toisin silmin': saman perheen eri äänien ja positioiden kautta.

Näin tuomme esille myös arjen monikerroksisuutta. Näkökulma tutkimuksessamme on konstruktionistinen, jonka mukaan kullakin perheenjäsenellä (isällä, äidillä ja lapsilla) on oma yksilöllinen tapansa hahmottaa ja konstruoida perhe-elämää.¹⁵ Tässä artikkelissa keskitymme isien ja äitien ottamiin valokuviin ja niihin pohjautuviin haastatteluihin. Olemme kiinnostuneita siitä, miten äidit ja isät merkityksellistävät arkeaan, mitä ja miten siitä puhutaan – ja tunnetaan.

Pyrimme tarkastelemaan myös sitä, millaista toimijuutta ja kenen näkökulmasta arkea hahmotetaan. Toimijuudella tarkoitamme tässä yksilöä, joka ottaa, ilmaisee tai saa paikkansa kulttuurisessa, sosiaalisessa ja materiaalisessa maailmassa. Esimerkiksi perheenjäsenillä on erilaisia velvoitteita ja vastuita sekä yhteisiä sääntöjä, sopimuksia ja vapautuksia. Kaikki nämä asettavat yksilöt erilaisiin asemiin ja toimijuuksiin, jolloin erilaiset mahdollisuudet ja rajoitukset rakentuvat tilanteen mukaan.¹⁶ Myös erilaiset yksilölliset resurssit, kuten perhe, ystävät, koulutus, talous sekä sukupuoli ja ikä ovat tekijöitä, jotka asettavat toimijan erilaisiin asemiin.¹⁷ Vahvalla toimijuudella tarkoitamme yksilöä, joka näyttää ja kertoo tietävänsä, ajattelevansa, toimivansa, tuntevansa ja osallistuvansa aktiivisesti oman elämänsä rakentamiseen kohti tavoitetta.¹⁸ Esimerkiksi oman arjen ja elämänkulun tietoinen pohtiminen ja sen tiettyyn suuntaan vieminen voi olla tällainen tavoite, valinta ja päätös. Vähäisellä toimijuudella puolestaan tarkoitamme tässä yksilön toimintaa, joka on tai ainakin näyttää pieneltä, hiljaiselta, jopa olemattomalta. Tällöin ihminen usein toimii kuten sanotaan oman osaamisen ja halun jäädessä piiloon.

Ketä ja mitä tutkitaan?

Aineisto koostuu isien ja äitien valokuvista (yhteensä 147) ja heidän haastatteluistaan (2 x 12= 24 haastattelua). Äitien ikä vaihteli 28–48 ja isien puolestaan 37–50 vuoden välillä. Tutkittavien perheiden lapset olivat 4–15 vuoden ikäisiä.

Tutkittavat tavoitettiin lumipallo-otannalla¹⁹, joka tässä tarkoittaa sitä, että haastateltavat vinkkaavat tutkijoille uusia mahdollisia

haastateltavia. Tutkittavien ammatillinen tausta ja status vaihtelivat ammatillisesta tutkinnosta korkeakoulututkintoon ja työttömästä vakinaisen viran haltijaan (ks. taulukko 1 alla). Taulukossa olevan nimet ovat pseudonyymejä.

Taulukko 1. Tutkittavat

Perhe	Isän ikä	Äidin ikä	Lapsen/ lasten iät	Aviosääty, asumismuoto	Haastattelut (aik.+lapset)
Oksanen	37v	28v	4v 1v	avoliitto, vuokralla	2+1
Virtanen	43v	41v	11v	avoliitto, omistus	2+1
Puroila	50v	48v	10v 9v	avoliitto omistus	2+2
Jussila	39 v	39v	14v 5 v 9v	avoliitto, eroamassa, erill. vuokra-asunnot	2+0
Mäkinen	39 v,	33v	7 v	avoliitto, omistus	2+1
Helminen	46v	46v	14v 15v, 10v	avoliitto, omistus	2+3
Perheet 6 kpl	37-50v	28-48v	4-15v	avoliitto 4 avoliitto 2 omistusasunto 4 vuokralla 2	12 aikuista 8 lasta

Koulutus

- Korkeakoulututkinto tai opiskelee sitä 7
- Toisen asteen koulutus 4
- Ei koulutusta 1

Asuminen

- Maaseutu / Kaupunki 1/ 5
- Vuokra / Omistusasunto 2/4

Ammatti/status

- Osa vanhemmista vuorotöissä
- Lähihoitaja, posteljooni, taiteilija, kirjailija, toimittaja, sairaanhoitaja, palvelupäällikkö, opiskelija, työtön

Niin tässä tutkimuksessa kuin Suomessa ja Pohjoismaissa laajemminkin sekä isät että äidit käyvät pääsääntöisesti ansiotyössä (tai opiskelevat) ja lapset viettävät suuren osan päivästä päivähoidossa tai koulussa.²⁰ Näin ollen, vaikka tämän tutkimuksen perheet jakoivat saman kulttuurisen kontekstin ja asuinkunnan, olivat he erilaisia niin asumismuodoltaan, siviilisäädyltään kuin koulutustaustaltaan. Suurin osa perheistä eli keskisuudessa kaupungissa, vain yksi maaseudulla. Kaksi perhettä asui vuokra-asunnossa ja neljä perhettä eli omistusasunnossa. Vaihtelua löytyi myös vanhempien siviilisäädystä: kolmen perheen vanhemmat olivat avioliitossa, kahden avoliitossa ja yksi pariskunta oli (avio)eroamassa.

Kolmessa perheessä toinen vanhemmista teki epätyypillistä työaikaa, mikä onkin varsin tavallista suomalaisessa yhteiskunnassa.²¹ Eläminen ”24/7 yhteiskunnassa” vaatiikin yhä useamman työntekijän tekemään työaikaa, joka ei mahdu kello 8–16 väliin. Suurin osa tämän tutkimuksen vanhemmista kävi ansiotyössä, joskin joukossa oli myös työtön, opiskelija ja apurahalla työskentelevä. Jokaisessa perheessä oli kaksi eri sukupuolta olevaa vanhempaa ja muutamaa vanhempaa lukuun ottamatta kaikki ansiotyössä olevat olivat vaki-tuisessa työsuhteessa. Kaikkiaan ammattien kirjo oli näinkin pienessä aineistossa varsin suuri. Joukossa oli niin taiteen ja kulttuurin tekijöitä kuin käytännön ammatin harjoittajia, kuten posteljooni, lähi- ja sairaanhoitaja.

Pyysimme vanhempia valokuvaamaan perheen arkea noin yhden viikon verran haluamistaan asioista, tilanteista, tunteista ja henkilöistä. Kuvaamiseen liittyvä ohjeistus oli varsin väljä, sillä halusimme jättää tutkittaville vapauden itse valita ja rajata kuvattavat kohteet. Tutkittavat kuvasivat arkeaan tutkijoiden antamalla kertakäyttökameroilla. Vanhanaikaiset kamerat osoittautuivat yllättävän mielekkäiksi huolimatta digikameroiden aikakaudesta – tai ehkäpä juuri siitä

syystä. Kertakäyttökameroiden kuvia ei voinut poistaa, eikä näin ollen niiden onnistumista tarkastaa. Tämän kerrottiin ennen kaikkea vähentävän kuvaamiseen liittyvää painetta. Valokuvien ottamisen kerrottiin olevan myös hauskaa ja pistävän miettimään minkälaista oma arki onkaan.²²

Ensimmäisellä haastattelukerralla kerrottiin tutkimuksen perus-ideasta, tutustuttiin tutkittaviin ja kerättiin taustatietoja (ikä, harrastukset, ajankäyttö, ”arki aamusta iltaan”). Toinen haastattelukerta keskittyi otettuihin valokuviin ja niiden pohjalta tuotettuihin kertomuksiin. Tilannetta voidaan luonnehtia myös narratiiviseksi haastatteluksi.²³ Haastattelutilanteessa vanhempi valitsi itselleen tärkeät ja merkitykselliset kuvat, joista halusi kertoa. Aineistonkeruukokemuksemme tuki ajatusta siitä, että valokuvaaminen voi olla osallistava menetelmä, joka minimoi tutkijan valta-asemaa ja toisaalta inspiroi tutkittavia kertomaan valokuvien avulla niin kuvista kuin kuvien ’yli’. Valokuvakerronta antoi mahdollisuuden tarkastella myös sitä, mitä kuvien muodostamasta arjesta puuttui. Tämä toteutui esimerkiksi kysymällä, miksi tietyistä asioista on otettu kuvia, mitä tyyppilistä arkea kuvissa on tai mitä on jäänyt kuvien ulkopuolelle ja miksi.

Kun vastuu valokuvien ottamisesta annetaan tutkittaville, auttaa se luomaan luottamuksellisempaa suhdetta tutkijaan.²⁴ Parhaimmillaan valokuvatutkimuksessa tutkijan ja tutkittavien väliset valtasuhteet ohenevat ja luottamus vahvistuu kanssatutkijuudeksi, jolloin tutkittavien äänet ja näkökulmat pääsevät mahdollisimman autenttisenä esille.²⁵ Vaikka kanssatutkijuudesta oli piirteitä tämän tutkimuksen aineistonkeruussa, ei se lävistä tutkimusta kauttaaltaan.

Käytimme vanhempien ottamia valokuvia arjen tilanteiden reflektoinnin välineenä, sillä kuvat inspiroivat ajattelemaan ja kertomaan arjesta ja elämästä syvemmin ja yksityiskohtaisemmin.²⁶ Valokuvia voidaan pitää myös eräänlaisina kuvanarratiiveina ja omaelämänterällisinä kulttuurituotteina, joita katsottaessa ja joista kerrottaessa tiedostamattomien tunteiden esiintuominen on mahdollista.²⁷ Arjen valokuvat eivät kuitenkaan ole absoluuttisia kuvauksia olemassa olevista tilanteista eivätkä sellaisenaan yleistettävissä, vaan tavoitelimme niiden kautta perhearkien erilaisia todellisuuksia. Tutki-

muksen eettisyys on pyritty huomioimaan alusta loppuun saakka. Esimerkiksi valokuvien käyttö-oikeudet on tehty kirjallisesti kuva kualta. Tutkittavilla oli myös mahdollisuus vetäytyä tutkimuksesta missä vaiheessa tahansa.

Tutkittavalle valokuvaus voi parhaimmillaan näyttäytyä kutsuvana ja houkuttavana käytäntönä, jossa yksilö saa olla oman elämänsä sankari ja pääosan esittäjä. Tutkittavilla on mahdollisuus tehdä näkyväksi toisaalta arjen itsestäänselvyyttä, toisaalta ainutkertaisuutta ja tehdä näkyväksi myös piilossa olevia asioita, niin tutkittavalle itselleen kuin tutkijalle. Valokuvat ovat kuin arjen dokumentteja, joiden avulla voidaan tunnistaa ja ilmaista tunteita ja kertoa tarinoita, ”kuvanarratiiveja” (*photonarrative*) elämästä²⁸.

Mitä arki on ja ei ole?

Tää on sarjassamme ”tympii”. Piti oikein tuijottaa, että eikö [...] vastahan se tehtiin ja siinä sitä taas on. Varovainen kurkkaus sinne [astianpesukone], että (naurua). Se on yllätysluukku aina [...] semmonen toiveikas ilme, että olisko se jo tyhjennetty. Huvitti jo tuo asentoki, oisin ees kyykistynyt. Viimeistely on aina mun. Rouva ylitarkastaja katsoo. (Äiti 41v.)

Yllä oleva sitaatti on peräisin eräästä haastattelutilanteesta, jossa perheen äiti katsoo valokuvaa itsestään avaamassa tiskikonetta. Äiti valitsi tämän kuvan yhdeksi merkitykselliseksi arjen kuvakseen, josta halusi kertoa tarkemmin. Hän tarkasteli kuvaa ensin huokaisten ja sitten huvittuneen oloisesti, ikään kuin havaiten itsekin asianlaidan: äiti tekee tai ainakin delegoi suurimman osan kotitöistä ja vielä ”tarkastaa” ne lopuksi.

Kaikista vanhempien ottamista kuvista (n=147) yli puolet kuvasi ihmisiä. Kuvissa esiintyivät äidit, isät, lapset ja joitakin lasten ystäviä. Tämän voi tulkita kertovan arjen sosiaalisten suhteiden tärkeydestä. Kuvattavat näyttäytyivät pääasiassa aktiivisina ja touhukkaina; sekä isät, äidit että lapset laittoivat ruokaa, katsoivat tv:tä, olivat

tietokoneella, mutta myös leikkivät ja lepäsivät.²⁹ Päivittäisyyteen ja perhemääritelmiin liitetään tänä päivänä kiinteästi myös lemmikit.³⁰ Tämä näkyi myös vanhempien valokuvissa, joissa seikkailivat niin koirat, kissat kuin kani.

Arjen keskeisinä ja arkea helpottavina esineinä näyttäytyivät kodin siisteyteen liittyvät apuvälineet, kuten tiskikone ja pölynimuri, joita olikin kuvattu monessa perheessä. Yhtäältä kodin siisteyteen ja hygieniaan, mutta myös kodin kaaokseen ja hektisyyteen liittyivät pyykkivuoret ja eteisen kenkäkasojen kuvaaminen oli yleistä. Jos kotitöitä joku näytti kuvissa tekevän, oli se äiti. Aineistomme mukaan näyttää siltä, että vaikka isien osuus kotitöistä ja lastenhoidosta on pikkuhiljaa kasvanut³¹, on päävastuu edelleen äidillä. Mielenkiintoista oli kuitenkin hienoinen ristiriita siinä, että kun kuvat kertoivat varsin perinteisestä roolijaosta kotitöiden ja lastenhoidon suhteen, painottui haastatteluissa jaetun vanhemmuuden ideaali. Onko niin, että tasa-arvoihanteet löytyvät kyllä ajatuksista ja ihanteista, mutta niiden konkretisoituminen on vasta alullaan?

Jokaisen perheen arkeen sisältyi myös tietotekniikka, joka näyttäytyi lähinnä television, tietokoneen ja puhelimen muodossa. Tietotekniikan avulla hoidettiin asioita, viihdyttiin ja leikittiin (esimerkiksi pelaamalla), oltiin sosiaalisia (puhelimen ja internetin välityksellä) tai esimerkiksi laadittiin ja jaettiin perheenjäsenille arkipäivien aikataulutusta (perhekalenteri netissä). Arjen valokuvissa saatettiin hakea myös esteettisyyttä. Osassa kuvista oli kuvattu niin sanottua sisustusta, kuten kukkia tai ikkunaa, joka avautui omalle takapihalle.

Missä kuvia sitten otettiin? Useimmat kuvat oli otettu kotona ja sisätiloissa, mikä osittain saattaa johtua tutkimuksen syksyn ja talven ajankohdasta. Arjen aktiviteetit näyttivät tapahtuvan useimmiten keittiössä tai olohuoneessa. Se, mitä ei kuvattu, oli sauna ja makuuhuone. Kamera ei ollut myöskään juuri mukana kaupassa tai työpaikalla. Läheisyyttä kuvaavat hetket puolisoiden välillä tai riidat perheenjäsenten välillä jäivät kuvaamatta. Eräs äiti kertoikin, että ”pusukuvat” puuttuivat täysin.

”Se on maanantaista perjantaihin” oli tyypillinen vastaus kysymykseen, mitä on arki. Eräs äiti totesi arjen puolestaan olevan ”synonyymi

elämälle”. Tämä pitää sisällään niin tunnelmia ja tunteita, tekemistä ja toistoa kuin vastuita ja velvoitteita. Lapsiperheen elämän näyttääkin täyttävän pitkälti arjen toisteisuus; samat perustoiminnot heittämisineen, syömisineen, siirtymisineen ja nukkumisineen kuuluvat jokaiseen perheeseen. Ennen kaikkea arki kuvattiin yhtenä elämän sujumisen peruselementtinä. Haastateltavien mukaan arki voi olla myös ”tappavan tylsää” sisältäen myös ”huonoja päiviä ja hetkiä”. Arki erotettiin useimmiten viikonlopuista, pyhäpäivistä ja lomista, jolloin aikatauluttomuus ja vapaus rutiineista loivat vastakohtan arjelle. Arjen määritelmän voisikin tiivistää erästä äitiä (48 v.) lainaten: ”Jokapäiväinen elämä on kuin ruisleipä... ja vapaapäivät kuin ranskalaisia pastilleja.”

Arkea luonnehdittiin myös tavallisena, normaalina elämänä, jossa on sekä hyviä että huonoja päiviä. Erään äidin sanoin arki ”maadoittaa” ihmisen elämänsä. Arki nähtiinkin alati pyörivänä kehänä, jossa samanlaiset rutiinit toivat turvallisuutta. Säröjen esiintyminen tutussa ja turvallisessa arjessa voi kuitenkin Pilvi Hämeenahon (2014, 189–194) mukaan muuttaa kaiken. Jos esimerkiksi lapsiperheiden keskeisimmissä aikarakenteissa tapahtuu muutoksia (työn, koulun, päivähoiton, vapaa-ajan tai kuluttamisen suhteen), voi perheen arki kriisiytyä.

Arjen elementit

[...] viimeksi taisin sanoa sillä lailla, että arki on niin ku, mä korostin jotenkin sitä että se on yhdessä tekemistä, mutta mä nyt jotenkin viikon aikana huomasin, että ei se niin kauheesti oo yhdessä tekemistä koko ajan, että se on myös itekseen tekemistä paljo ja sitä että...että tota...kaikilla on omia menoja, menoja myös ja... se yhdessä oleminen on tietyissä hetkissä aika paljo. Aamutki on vähän kiireisiä ja... se on just tommosissa hetkissä ku sauna ja syömiset ja iltapalat ja... että kyllä se arki on se on niin ku toistuvia juttuja, mutta kyllä se on niin ku myös paljo... niin ku sellasta ei

välttämättä niin paljon yhdessä olemista ku mitä mää oisin kuvitella ja yhdessä tekemistä. (Isä 39 v.)

Yllä olevaa perheenisää itseäänkin näytti yllättävän havainto siitä, että ”että ei se niin kauheesti oo yhdessä tekemistä koko ajan”. Tämä pysäytti myös tutkijat tarkastelemaan ja kuuntelemaan aineistoa uudelleen. Arki on toki yhteistä ja yhdessä tekemistä, mutta myös paljon muuta. Arki näyttääkin jakautuvan aineistomme vanhempien kuvissa ja puheessa a) perheenjäsenten omaan arkeen, b) parisuhdearkeen sekä c) perhearkeen, jossa ollaan enemmän tai vähemmän tiiviisti yhdessä (kaikki tai jotkut perheenjäsenistä). Alla olevassa kuviossa (Kuvio 1) perheenjäsenten omat arjet ja yhteinen arki voidaan nähdä dynaamisina ja joustavina, mutta myös toisiaan määrittävinä ja toisiinsa suhteessa olevina. Arkikokonaisuudet (ympyrät) vaikuttavat toinen toisiinsa; esimerkiksi isän oman arjen väheneminen voi lisätä äidin oman arjen määrää ja päinvastoin. Yksilön päivittäisessä arjessa arkikokonaisuudet vaihtelevat ja muuttavat kokoaan niin henkilöittäin kuin päivän ajankohdan mukaan. Arjet saattavat olla hyvinkin erillään toisistaan, toisinaan puolestaan liukuen päällekkäin ja vierekkäin..

Kuvio 1. Perheenjäsenten erilliset ja yhteiset arjet

Viime vuosikymmeninä individualismin on nähty merkitsevän ihmisille normaaliin kasvuun liittyvää hyvinvointia, mihin liittyy ennen kaikkea yksilön vapaus omaan toimijuuteensa.³² Tässä tutkimuksessa omaehtoinen toimijuus toteutui erityisesti omassa arjessa. Oma arki piti sisällään niin koulunkäyntiä ja kodin ulkopuolista työtä, harrastuksia ja muunlaista vapaa-aikaa, mitä vietetään ilman muita perheenjäseniä (esimerkiksi ystävän kanssa kahville menoa). Omaan arkeen liitettiin ennen kaikkea vapaus: "...saa tehdä mitä huvittaa."

[...] ja sitten se mun oma arki ja se niin ku virallinen työ mikä nyt on tätä kirjottamista niin se on myös niin ku... se on myös... se on mulle myös niin ku sitte taas semmosta leikin aikaa ja semmosta hassuttelu-aikaa missä tavallaan ei oo sillä tavalla rajoja, et siinä mua ei rajota puoliso eikä lapsi vaan korkeintaan kustannustoimittaja että siinä, siinä voi niin ku sitte elää ihan minkälaisissa maailmoissa vaan... Et se yhteys näitten [perhe vs. oma arki] välillä tietysti on elimellinen, mutta että tässä [perhe] arjessa mun pitää olla silmät auki ulospäin ja niin ku jotenki kuulostella muittenki olemista mutta tässä [oma arki] ennen kaikkea tässä niin mä saan olla aivan villi ja vapaa ja kirjottaa ja tehdä just mitä mä haluan ja rikkoon rajoja. (Äiti 33v.)

Parisuhdearki voidaan nähdä kuuluvaksi perhearkeen, mutta tarkastelemme sitä tässä kuitenkin erillisenä kokonaisuutena. Se on kahden aikuisen välinen suhde-aika, johon lapset eivät välttämättä kuulu. Parisuhteessa sekä riidellään että rakastetaan, tehdään yhteisiä asioita tai ollaan tekemättä mitään. Arkiseen yhdessäoloon ei välttämättä kaivata sen suurempaa glamouria. Monessa perheessä kerrottiin, että yhdessäolo on usein esimerkiksi elokuvien katselua, yhdessä kävelylenkillä käymistä tai tilaisuus käydä kahdestaan kaupassa.

Perhearjella tarkoitetaan tässä perheenjäsenten yhdessäoloa, yhdessä tekemistä tavalla tai toisella, saatavilla olemista ja vanhempien vastuun ottamista konkreettisista lapsen- tai kodinhoidollisista töistä. Perhearke on täynnä toimintaa ja tunnetta. Päivien kerrottiin rakentuvan rutiineista, toistoista, vastuista ja aikatauluista. Siellä jaetaan

myös tunteita, niin myönteisiä kuin kielteisiä. Esimerkiksi eräs isä (43v) kertoo, että “riidoista 95 prosenttia on semmosia, etten mä oo tehny jotain asiaa”. Erään perheen äiti (41v) puolestaan totesi, miten arjessa “Pitää niin moneen paikkaan revetä”. Vanhemmat olivat kuvanneet paljon lapsiaan; lapset leikkivät, juoksivat, pelasivat, tekivät ruokaa, ilveilivät ja poseerasivat. Yksi äideistä (28v) kertoi ylpeänä lapsistaan: ”Ne (lapset) huutaa ja mekastaa. Se on vaan hauskaa.”

Miten arki järjestyy ja miten arjessa nautitaan?

Äitien ja isien puheesta oli tulkittavissa arjen kerronnan kaksi vahvaa juonetta: arjen järjestykset ja arjen nautinnot. *Arjen järjestyksissä* korostuvat tarinat kotitöiden vastuista ja neuvotteluista sekä pyrkimisestä yhteiseen hyvään. Vanhemmuus kuvastui jaettuna, mutta suhde kotitöihin toi esiin myös perinteisiä roolijakoja vanhempien välille.

Mä teen arkena ku vaan vapaalla oon niin mää teen aika useesti ruuan silläläilla, että laitan [...] Sillon ku ollaan töissä molemmat niin Minna (puoliso) sen aika useesti tekee. [...] Pyykki on kyllä Elsan [tytär] ja ton Minnan juttu ihan kokonaan. Ne... mää, mää osaan just ja just tohon... pyykkikoppaan laittaa kalsarini, en aina osaa sinnekään, mutta taitaa olla mejän miesten vika aina ja sitten tota likaset vaatteeni osaan heittää tohon pyykkikopan eteen, tai pyykkikoneen eteen. Mää en kyllä tiä minkä takia ku se kori on siinä vieressä, mutta päällyshousut ja semmoset likaset pajat pitää heittää siihen, ne olevinaan menee nopeemmin siitä sitte pyykkiin ku ne heittää siihen. Tota... ne on kyllä ihan selkeesti Minnan juttu se. [...] Kyl se perheen arjesta pyörittämisen, iso-ison pyörittämisen juttu on kyllä Minnan, ihan se on, ihan se oikeesti alfa narttu tässä näin, että jos [naurahtaa] ihan käytetään koiratermejä, et kyllä se tota... auktoriteetti ehkä on mulla, mutta kyllä se Minna niin ku hoitaa tän arjen isot asiat ja niin ku tämmösen, tämmösen näin. (Isä 46v.)

Isien puheessa esiintyi niin osaamis-, pakko- kuin yrittämispuhetta, minkä voi tulkita olevan varsin pientä toimijuutta, jossa mies ei ole varma, ei koe osaavansa tai olevansa tarpeellinen. Yllä olevassa sitaatissa tämä näkyy esimerkiksi lauseessa, jossa mies toteaa ”... mää osaan just ja just tohon... pyykkikoppaan laittaa kalsarini, en aina osaa sinnekään”. Äitien puhetta voi puolestaan luokitella ”opettamis- ja delegoimispuheeksi” (”Heikin oon siihen opettanu ja patistanu ja kyllä seki on nyt siihen oppinu että joo pakko”), joka voidaan nähdä vahvaa toimijuutta edustavana puhetapana. Toisaalta äidit saattoivat asettua aktiivisuudessaan ja vastuunotossaan myös uhrin asemaan; ”Joskus toki tuntuu että kaikki kaatuu päälle ja yksin mun harteille; kukaan ei auttanu mua”. Vanhempien puheessa tehtiin myös kompromisseja itsen ja puolison välillä, josta kertoo alla olevan äidin sitaatti:

Mutta siivoaminen on semmonen mulle aika niin ku tärkeä arjen teko. Että en mä nyt tarkota että meillä olis mitenkään erikoisen siistiä kyllä aina... mää niin ku tykkäisin että meillä ois siistimpää kun on, mutta kyllä yritän niin ku, yritän sen perussiivouksen ainaki parin viikon välein tehdä ja ja Heikin oon siihen opettanu ja patistanu ja kyllä seki on nyt siihen oppinu että joo pakko... Siivoaminen on enemmän kyllä mun. Nykyään me tehään sitä kyllä yhdessäki, mutta tuota kyllä se on mun...eniten. Vähän laiskasti tää muu perhe siihen osallistuu. Se on mulle tärkeetä...mulle sillei tärkeetä että asiat ois jotenki järjestyksessä ja paikoillaan. (Äiti 33v.)

Arkea järjestettiin toimintojen ja tunteiden, ihmissuhteiden ja yhteen hiileen puhaltamisen kautta.³³ Puheessa kuvastui työnjako, vastuualueet ja neuvottelut erityisesti puolisoitten, mutta myös vanhempien ja lasten välillä. Arjen järjestykset -juonne korostui erityisesti perhe- ja parisuhdearjessa. Arjen töistä nimenomaan kotityöt näyttivät nostavan tunteet esille:

[...] tulee kinasteltua, että kumman vuoro on siivota ja kumpi on siivonnu vähemmän ja... Varmaan tossaki on se, että mattojen

tamppaaminen ois voinu olla mun hommaa mut... mä en ollu varmaan sillon kotona ku... niitä ois pitäny tampata. (Isä 39v.)

Perheen arki näyttäytyi 'yhteisenä yrityksenä', jossa vanhemmilla ja lapsilla on omat tehtävä- ja vastuualueensa. Vanhemmat puhuivat *meistä* ja *meidän käytännöistä*, johon kukin perheenjäsen toi oman panoksensa. Me-puheella voitiin tehdä näkyväksi ja osoittaa kuulijalle perheen ja perheyhteisyyden merkitystä.

Subjektiivisista *arjen nautinnoista* oli luettavissa *minä-puhetta*, jonka voidaan ajatella edustavan vahvaa toimijuutta, jossa yksilö tietää osaavansa ja pystyvänsä sekä tiedostavan mitä haluaa. Esimerkiksi alla oleva 48-vuotias äiti kertoo:

Mä tykkään kodin laittamisesta ja se, että mä nään kauneutta ympärillä niin antaa mulle hirveesti sisältöä elämään. Siks tämä kuva. Se on, se on hirveän tärkeä ja iso osa ja se on olennainen osa minua ja mä en vois kuvitella arkea ilman sitä, semmosta kauneutta ympärillä tai mikä minun silmissä on kaunista. Mä, mä sisustan, mä... no, no mun arkeen kuuluu se, et mä remontoin, mä teen hirveän paljon käsin töitä... meillä on aina joku huone korjattavana ja mä oon tosi aktiivinen siinä. Teen semmosta raskastaki fyysistä, käytän kirvestä ja sorkkarautaa ja revin ja puran ja tapetoin... (Äiti 48v.)

Sekä isien että äitien arjen nautinnoissa kuvastui toimijuus, joka näkyi sekä fyysisenä että henkisenä aktiivisuutena. Nautinnoissa korostui luonnollisesti positiiviset tunteet, joita monien tutkimusten mukaan yleensä esiintyy enemmän viikonloppuisin.³⁴ Myönteisyyttä kerrottiin tuottavan niin ystävät, sukulaiset kuin muu sosiaalinen verkosto, joita ehtii tapaamaan juuri viikonloppuisin.

Sen sijaan syylisyys- tai uhripuhetta ei ollut juurikaan tunnistettavissa arjen nautinnoissa, vaan esimerkiksi harrastuksista puhuttiin innostuneesti. Arjen nautinnot tulivatkin keskeisesti esille ”omassa arjessa”, jossa koettiin, että oma aika ansaittiin. Näytti siltä, että yksilö voi ja saa satsata omaan tekemiseensä ja olemiseensa, joka ei sellaisenaan ole keneltäkään pois – päinvastoin. Arjen nautinnoilla haettiin voimavaroja erityisesti itselle ja omalle jaksamiselle. Yhtäältä

arjen nautinnot saattoivat juontaa nuoruudesta ja näyttäytyivät näin pitkäaikaisina voimavaroina:

Mun opiskeluaikojen intohimo ja ilo oli toi sähly... Tässäki iässä tuota, tässäki iässä voi pelata sählyä vielä... Ton tyypinen liikunta niin sehän on niinku sitä omaa. Siitä on tullu niin ku hemmottelua vaikka se on hikistä ja ponnistelua niin se on samalla hemmotteluhetki itelle. Se on todella nautinto. (Isä 39v.)

Toisaalta perheellistyminen on voinut tuoda mukanaan uusia elämänalueita, joissa kokee iloa ja onnea:

Lapset haluaa halata, niin sit oikeesti niin ku ajattelee, että nyt mää tunnen sen lapsen posken mun poskea vasten, et se on nyt on tää, että tää hetki on kaikkein tärkeintä, eikä sitte joku tentti mikä pitää korjata. (Äiti 48v.)

Kun aiemmin esittelemässämme arjen järjestyksissä kukin perheenjäsen satsasi ja teki yhteisen arjen eteen oman osuutensa, arjen nautinnoissa arki antaa minulle: iloa, kauneuden kokemusta, voimavaroja, sisältöä ja rauhaa.

Sitten mun rakas harrastukseni. Ilman tämän antamaa voimaa, mä en jaksaisi hoitaa näitä. Tämä on siellä ylimpänä kruununa, se on... alhaalla polttoaineena. (Isä 50v.)

Mä luulen että nää on semmosia... hyvin tyypillistä ja yksinkertasia iloja. Mä tykkään lukea pitkään viikonloppuna sanomalehteä ja juua pitkään aamukahvia ja... sit tässä oli vielä uus kirja mitä luin ja rauhassa tein ruokaa siinä... odottelin perhettä tänne kotia päin... Kyllä sitä nauttii niistäki hetkistä ku on itekseen... semmosiaki tarttee. (Isä 39v.)

Arjessa yhdessä ja yksilönä

Arkisten rutiinien avulla perheenjäsenet kiinnittyvät toisiinsa ja kykenevät elämään yhteisönä, perheenä. Arjen elementit, kuten vastuunkanto, rytmit ja rutiinit luovat turvallisuutta, kiinteyttä ja tunneyhteyttä, jotka syntyvät ja vakiintuvat useiden toistojen kautta. Ellei arjen toiminnoille löydy mieltä tai merkitystä, voi arki alkaa tuntua merkityksettömältä ja tylsältä, jopa kaaosmaisuuudessaan pelottavalta.

Samassa perheessä ja kodissa (lapsen, äidin ja isän) päivä voi näyttää ja kuulostaa erilaiselta – ja samanlaiselta. Arki rakentuu omanlaisekseen riippuen siitä, kuka sitä määrittelee. Näin ollen jokaisella yksilöllä on oma kokemuksensa arjesta. Eiväthän kaikki arkiset toimet ole edes läsnä jokaisen arjessa, samankaan perheen jäsenillä.³⁵ Myös erilaiset yhteiskunnalliset rakenteet (esim. vanhempien työ ja työaika), elämäntilanteet ja -kulut sekä prosessit, mutta myös henkilökohtaiset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet muovaavat eri perheiden moninaisia arkia.

Perinteinen roolijako miesten ja naisten välillä ei kuitenkaan näytä täysin hävinneen, vaikka juopa onkin pienentynyt vuosikymmenten aikana.³⁶ Tämä aineisto tuki niin suomalaisissa kuin kansainvälisissä tutkimuksissa³⁷ toistuvaa ilmiötä, jossa naiset kuvataan yhä edelleen päävastuullisina lapsen- ja kodinhoidosta. Toisaalta tutkija Andrea Doucet (2015) haastaa meidät pohtimaan esimerkiksi vanhemmuuden vastuun käsitettä kokonaan uudelleen, sillä käsitteet itsessään pitävät sisällään oletuksia, jotka voivat rajoittaa arjen ja käytäntöjen näkemistä 'puhtaalta pöydältä'. Myös vastuun käsite pitää sisällään kontekstuaalisia ja kulttuurisia piirteitä, jotka eivät ole yleismaailmallisia.

Valokuvaaminen ja tutkittavalähtöinen valokuvakerronta antoivat mahdollisuuden tarkastella sitä, mitä vanhemmat itse pitivät merkityksellisinä arjessaan. Valokuvakerrontaa toteuttavassa arjen tutkimuksessa on myös olennaista kysyä, mitä kuvien muodostamasta arjesta puuttuu tai miksi joitakin asioita ei kuvata tai niistä ei puhuta. Tässä tutkimuksessa yksi tällainen valokuvaamaton ja vähän kerrottu aihe oli palkkatyö. Voidaankin pohtia, selittyykö palkka-

työn vähäpuheisuus tutkimusmenetelmällä (ts. työpaikalle ei viety kameraa) vai onko työelämästä vaikeneminen tulkittavissa niin, että työ- tai kotielämäpaineet (sisältäen itsesuojelun) pakottavat pitämään työ- ja perhe-elämän selkeästi erillisinä alueina: kun ollaan kotona, ei puhuta töistä, ja kun ollaan töissä, ei puhuta perheestä. Palkkatyöhön kietoutuu usein myös puhe rahankäytöstä, joka ei myöskään korostunut tässä aineistossa. Sitä ei mahdollisesti nähty ongelmana puoleen tai toiseen. Voisi myös tulkita, että rahaa ei ehkä ollut yltäkylläisesti, mutta ei niukkuuteenkaan asti.

Tutkimuksen toteutus, aineisto ja menetelmät eivät tavoittele yleistettäviä tuloksia eivätkä kausaaliselityksiä: tutkimuksemme aineisto on näytteenomainen (6 äitiä ja 6 isää), ja tavoitteenamme oli sekä kuvailla vanhempien moninaisia arkia että ymmärtää, miten ja mitä vanhemmat kokevat ja tuntevat arjissaan. Laadullisella tekstiaineistollamme pyrimme tunnistamaan ja tulkitsemaan arjen merkityksellisiä asioita äidin ja isän näkökulmista sekä tuomaan esille arjen kertomusten kirjoja. Vaikka tutkittavat erosivat toisistaan ammatilliselta ja koulutukselliselta taustaltaan, oli kerronnassa tulkittavissa kuitenkin toistuvia piirteitä ja painotuksia. Esimerkiksi vanhempien puheessa ja kuvissa, erityisesti arjen nautintoihin kuuluvat harrastukset jäsensivät vanhempien omaa arkea. Harrastusten kautta voidaan ylläpitää ja kartuttaa vanhempien omia kulttuurisia ja sosiaalisia resursseja, toisaalta lapsia harrastuksiin viemällä halutaan kasvattaa vastaavia resursseja lapsilla.³⁸

Carol Vincentin ja Stephen Ballin (2007) mukaan lapselle tarjottavien erilaisten harrastusmahdollisuuksien kautta kehitetään erityisesti keskiluokkaiseen kulttuuriin ja tyylijajuun tähtääviä valmiuksia ja taitoja. Kulttuuriset, sosiaaliset ja/tai materiaaliset resurssit voivat kuitenkin vaihdella eri perheissä paljonkin. Tässä tutkittavien puhe arjen nautinnoista loi kuvaa arjesta, jossa oli mahdollista ylläpitää sekä vanhemman että lapsen hyvinvointia eri tavoin. Toisaalta haastattelupuhe voidaan nähdä myös (ideaali)puheena, haastattelijalle halutaan kertoa asioita niin kuin haluaisi niiden olevan tai niin kuin asioiden tulisi vastaajan mielestä olla. Haastateltava voi pyrkiä siihen, että olisi esimerkiksi hyvä äiti, isä, puoliso, työntekijä, kasvattaja tai

haastateltava. Käsillä olevasta aineistosta oli myös nähtävissä, miten vanhemmat rajasivat kerronnastaan ja kuvistaan pois tunnemaailman ääritilanteita. Tällaisia olivat muun muassa suurimmat riidat ja rakastamisen hetket.

Arjen nautintojen ja oman arjen korostaminen voivat olla myös niin sanotusti ajan hengessä puhumista. Tämän päivän ”wellness-ideologian” ihanteena on nähtävissä vanhempi, joka onnistuu pitämään huolta myös omasta hyvinvoinnistaan jaksan näin antaa panoksensa perheelleen. Ulrich Beckin ja Elisabeth Beck-Gernsheimin (2001) mukaan jälkimoderni ajattelutapa kutsuu vanhempia rakastamaan itseään ja elämään omilla ehdoilla muiden ehtojen ja muita varten elämisen sijaan.³⁹ Tutkittavien puhe voikin kuvastaa vanhemmuuden kulttuurisen ideaalin muutosta, jolloin on lupa (ainakin ajoittain) kääntää katse myös itseen ja puhua ääneen omista yksilöllisistä toiveista. Nyky-yhteiskunnassa yksilön kaikinpuolista hyvinvointia korostava kulttuuri⁴⁰ tuottaneekin muuttunutta ideaalia naisena, miehenä, äitinä ja isänä olemisessa, minkä eri perheet erilaisine resursseineen joutuvat kohtaamaan.

Niin vanhempien arkea kuin isyyttä ja äitiyttä kehystävät kulttuuriset idealit, puhutavat ja päivittäiset käytännöt. Tutkimuksesamme on esimerkiksi nähtävissä ideaali tasa-arvoisesta jaetusta vanhemmuudesta, jossa perheen sisäinen työnjako ja sukupuoliroolit eivät ole tiukasti ennalta määritelty. Nämä idealit eivät kuitenkaan sellaisenaan välttämättä konkretisoidu käytännössä⁴¹, mikä näkyi esimerkiksi valokuvien ja kerronnan eriparisuutena. Oman lisänsä tähän antaa vastinpari yksilöllisyys ja familismi, joiden ei kuitenkaan tarvitse olla ristiriidassa keskenään. Tutkimuksesamme perheen arki näyttäytyi yhteisenä yrityksenä, jota hoidettiin yhdessä ja erikseen, perheen yhteisyyttä korostaen. Tällöin jokaisen perheenjäsenen yksilöllinen, oma arki nivoutui yhteiseen perhearkeen, jolloin toimiva kokonaisuus tuotti hyvinvointia sekä koko perheelle että sen yksittäisille jäsenille.⁴² Vanhemmat hakevatkin perhearjelle polttoainetta ’omasta arjestaan’, jolloin harrastetaan tai tehdään jotain sellaista, mikä voimaannuttaa ja vie eteenpäin. Yksilön minän (subjektiivinen)

hyvinvointi voidaankin nähdä perustana koko perheen hyvinvoinnille.

Lähdeviitteet

- 1 Rönkä & Korvela 2009.
- 2 Felski 2000; Rönkä, Malinen, Sévon, Kinnunen, Poikonen, & Lämsä 2009.
- 3 Miller & Woodward 2012, 84, 155.
- 4 Rönkä & Korvela 2009; Rönkä, Sevón, Malinen & Salonen 2014.
- 5 Repo 2009.
- 6 ks. Felski 2000.
- 7 Ks. myös Jokinen 2005; Vonk & Ashmore 2003.
- 8 Mykkänen & Huttunen 2008; Mykkänen 2010; Shields 2002.
- 9 Kyrönlampi-Kylmänen 2007; Viden & Ollila 2004; Böök & Mykkänen 2014.
- 10 Mykkänen & Böök 2013; Kyrönlampi-Kylmänen 2007; Lämsä 2009.
- 11 Jokinen 2005.
- 12 Helavirta 2007.
- 13 Einarsdóttir 2007.
- 14 Barker & Weller 2003.
- 15 Daly 2003.
- 16 Gordon 2005, 114–118; Jokinen, Kaskisaari & Husso 2004, 97.
- 17 Aapola 2003, 108–109; Gordon 2005, 116, 120.
- 18 Giele & Elder 1998, 10, 17.
- 19 Patton 2002, 237.
- 20 Züchner 2012.
- 21 Kekkonen ym. 2014.

- 22 ks. Mykkänen & Bök 2013.
- 23 Chase 2006, 662.
- 24 Barker & Weller 2003.
- 25 ks. esim. Einarsdottir 2005; Punch 2002.
- 26 Autonen-Vaaraniemi 2009; Mykkänen & Bök 2013.
- 27 Ulkuniemi 2005.
- 28 Kaplan ym. 2007; Rose 2012.
- 29 ks. Mykkänen & Bök 2013, 179.
- 30 ks. Paajanen 2007, 27.
- 31 Miettinen & Rotkirch 2012.
- 32 Kagitcibasi 2005.
- 33 Kousholt 2011.
- 34 Helliwell & Wang 2014.
- 35 ks. myös Hämeenaho 2014, 189.
- 36 Miettinen & Rotkirch 2012.
- 37 esim. Hoser 2012.
- 38 Vincent & Ball 2007.
- 39 Berg 2008.
- 40 Yap & Baharudin 2015.
- 41 Ks. myös Silberchmidt 2011.
- 42 Ks. myös Kousholt 2011.

Kirjallisuus

- Aapola, Sinikka (2003): Peruskoulun ikäjärjestyksistä: esimerkkinä murrosikä. Teoksessa Elina Lahelma & Tuula Gordon (toim.), *Koulun arkea tutkimassa*. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja A1, 108–114. Helsingin kaupungin opetusvirasto, Helsinki.
- Autonen-Vaaraniemi, Leena (2009): *Eronneiden miesten kodit ja kotikäytännöt*. Acta Universitatis Tamperensis 1445. Tampereen yliopisto, Tampere.

- Barker, John & Weller, Susie (2003): "Is it fun?" Developing Children Centred Research Methods. *International Journal of Sociology and Social Policy* 23(1/2), 33–58.
- Beck, Ulrich & Beck-Gernsheim Elizabeth (2002): *Individualization. Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences*. Sage, London.
- Berg, Kristiina (2008): Äitiys kulttuurisina odotuksina. Väestöliitto, Väestöliiton julkaisusarja D48/2008. Väestöliitto, Helsinki.
- Böök, Marja Leena & Mykkänen, Johanna (2014): Photo-narrative Processes with Children and Young People. *International Journal of Child, Youth and Family Studies* 5 (4.1) 611–628.
- Chase, Susan. E. (2005): Narrative Inquiry. Multiple lenses, approaches, voices. Teoksessa Norman K. Denzin & Yvonna S. Lincoln (toim.), *The Sage Handbook of Qualitative Research*. 3. painos. Sage, Thousand Oaks, 651–679.
- Daly, Kerry (2003): Family Theory versus the Theories Families Live by. *Journal of Marriage and the Family* 65 (4), 771–784.
- Doucet, Andrea (2007): *Do Men Mother? Fathering, care and domestic responsibility*. University of Toronto Press, Toronto.
- Doucet, Andrea (2015): Parental Responsibilities: Dilemmas of Measurement and Gender Equality. *Journal of Marriage and Family* 77, 224–242.
- Einarsdóttir, Johanna (2005): Playschool in Pictures: Children's Photographs as a Research Method. *Early Child Development and Care* 175 (6), 523–541.
- Einarsdóttir, Johanna (2007): Research with Children: Methodological and Ethical Issues. *European Early Childhood Education Research Journal* 15 (21), 197–211.
- Felski, Rita (2000): The Invention of Everyday life. *New Formations* 39, 13–31.
- Forsberg, Hannele (2003): Hajottavat ja koossapitävät tunteet. Teoksessa Hannele Forsberg & Ritva Nätkin (toim.), *Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Gaudeamus, Helsinki, 86–102.
- Giele, Janet & Elder, Glen. H. (1998): Life Course Research: Development of a Field. Teoksessa Janet Giele & Glen. H. Elder (toim.), *Methods of Life Course Research: Qualitative and Quantitative Approaches*. Thousand Oaks: Sage, 5–27.
- Gordon, Tuula (2005): Toimijuuden käsitteen dilemmoja. Teoksessa Anneli Meurman-Solin & Ilkka Pyysiäinen (toim.), *Ihmistieteet tänään*. Helsinki: Gaudeamus, 114–129.
- Hoser, Nadine. 2012. Making it as a Dual-career Family in Germany: Exploring what Couples Think and do in Everyday Life. *Marriage & Family Review* 48, 643–666.
- Helavirta, Susanna (2007): Lasten tutkimushaastattelu. Metodologista herkistymistä, joustoa ja tasapainottelua. *Yhteiskuntapolitiikka* 72(6), 629–640.

- Helliwell, John F. & Wang, Shun (2014): Weekends and Subjective Well-Being. *Social Indicators Research* 16 (2), 389–407.
- Hämeenaho, Pilvi (2014): *Hyvinvoinnin verkostot maaseudulla asuvien äitien arjessa. Etnologinen tutkimus palvelujen käytöstä ja hyvän arjen rakentumisesta.* Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, tutkimus 129. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.
- Jokinen, Eeva (2005): *Aikuisten arki.* Gaudeamus, Helsinki.
- Jokinen, Eeva; Kaskisaari, Merja & Husso, Marita (2004): Ruumiin taju. Rakenteet, kokemukset ja subjekti. Teoksessa Eeva Jokinen, Marja Kaskisaari & Marita Husso (toim.), *Ruumis töihin. Käsite ja käytäntö.* Vastapaino, Tampere, 7–14.
- Kagitcibasi, Cigdem (2005): Autonomy and Relatedness in Cultural Context. Implications For Self and Family. *Journal of Cross-cultural Psychology* 36 (4), 403–422.
- Kaplan, Ian; Lewis, Ingrid & Mumba, Paul (2007): Picturing Global Educational Inclusion? Looking and thinking across students' photographs from the UK, Zambia and Indonesia. *Journal of Research in Special Education* 7 (1), 23–35.
- Kekkonen, Marjatta; Rönkä, Anna; Laakso, Marja-Leena; Tammelin, Miia & Malinen, Kaisa (2014): Lapsiperheet 24/7-taloudessa. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula & Sakari Karvonen (toim.), *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014.* Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki, 52–70.
- Kousholt, Dorte (2011): Researching Family through the Everyday Lives of Children Across Home and Day Care in Denmark. *Ethos* 39 (1), 98–114.
- Kyrönlampi-Kylmänen, Taina (2007): *Arki lapsen kokemana – Eksistentiaalifenomenologinen haastattelututkimus.* Acta Universitatis Lapponiensis 111. Lapin yliopisto, Rovaniemi.
- Lämsä, Tiina (2009): Monta ikkunaa lapsen maailmaan: lapsitietämys aikuisten havaintoina ja lasten kertomuksina. Teoksessa Anna Rönkä, Kaisa Malinen & Tiina Lämsä (toim.), *Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa.* PS-kustannus, Jyväskylä, 89–124.
- Miettinen, Anneli & Rotkirch, Anna. (2012): *Yhteistä aikaa etsimässä – Lapsiperheiden ajankäyttö.* Väestöliiton perhebarometri. Väestöliitto, Helsinki.
- Miller, Daniel & Woodward, Sophie (2012): *Blue Jeans: The Art of the Ordinary.* University of California Press.
- Mykkänen, Johanna & Huttunen, Jouko (2008): Isäksi tulon tunteet. Teoksessa Eija Sévon & Marianne Notko (toim.), *Perhesuhteet puntarissa.* Palmenia, Helsinki.
- Mykkänen, Johanna (2010): *Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus.* Jyväskylä studies in education, psychology and social research 382. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Mykkänen, Johanna & Böök, Marja Leena (2013): Photographing as a Research Method – Finnish Children's Views of Everyday Life. Teoksessa Eriikka Oi-

- nonen & Katja Repo (toim.), *Women, Men and children in families. Private troubles and public issues*. Tampere University Press, Tampere.
- Paajanen, Pirjo (2007): *Mikä on minun perheeni? Suomalaisten käsityksiä perheestä vuosilta 2007 ja 1997. Perhebarometri 2007*. Väestöntutkimuslaitos, Katsauksia E 30. Väestöliitto, Helsinki.
- Patton, Michael Quinn (2002): *Qualitative Research & Evaluation Methods*. 3rd edition. Sage, Thousand Oaks.
- Punch, Samantha (2002): Research with Children: The Same or Different from Research with Adults? *Childhood* 9 (3), 321–341.
- Repo, Katja (2009): *Lapsiperheiden arki. Näkökulmina raha, työ ja lastenhoito*. Tampereen yliopisto, Tampere.
- Rose, Gillian (2012): *Visual Methodologies. An Introduction to Researching with Visual Materials*. Sage, Los Angeles.
- Rönkä, Anna & Korvela, Pirjo (2009): Everyday Family Life: Dimensions, Approaches and Current challenges. *Journal of family Theory & Review* 1(2), 87–102.
- Rönkä, Anna; Malinen, Kaisa; Sévon, Eija; Kinnunen, Ulla; Poikonen, Pirjo-Liisa & Lämsä, Tiina (2009): Arki elämänalueiden leikkauspisteessä: johtopäätökset ja ehdotuksia perheiden arjen tukemiseksi. Teoksessa Anna Rönkä, Kaisa Malinen & Tiina Lämsä (toim.), *Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa*. Jyväskylä, PS-kustannus, 251–272.
- Rönkä, Anna; Sévon, Eija; Malinen, Kaisa & Salonen, Eija (2014): An Examination of Nonresponse in a Study on Daily Family Life: I do not have time to participate, but I can tell you something about our life. *International Journal of Social Research Methodology* 17 (3), 197–214.
- Shields, Stephanie A. (2002): *Speaking from the Heart. Gender and the Social Meaning of Emotion*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Silberschmidt Viala, Eva (2011): Contemporary Family Life: A Joint Venture with Contradictions. *Nordic Psychology* 63 (2), 68–87.
- Ulkuniemi, Seija (2005): *Valotetut elämät. Perhevalokuvan lajityyppiä pohjivat tilateokset dialogissa katsojan kanssa*. Acta Universitatis Lapponiensis 80. Lapin yliopisto, Rovaniemi.
- Vidén, Sari & Ollila, Anne K. (2004): Hyvä, parempi, ydinperhe? Perhemuodot nuorten pohdintoissa. *Nuorisotutkimus* 3, 3–18.
- Vincent, Carol & Ball, Stephen (2007): 'Making up' the Middle-class Child: Families, Activities and Class Dispositions. *Sociology* 41 (6), 1061–1077.
- Vonk, Roos & Ashmore, Richard D. (2003): Thinking About Gender Types: Cognitive Organization of Female and Male Types. *British Journal of Social Psychology* 42, 257–280.
- Yap, Siew, Ting & Baharudin, Rozumah. 2015. The Relationship Between Adolescent's Perceived Parental Involvement, Self-efficacy Beliefs, and Subjective Well-being: A Multiple Mediator Model. *Social Indicators Research*, 1–22.

Züchner, Ivo (2012): Daily School Time, Workforce Participation, and Family Life: Time Spent in School as a Condition of Family Life. Teoksessa Martina Richter & Sabine Andresen (toim.), *The Politicization of Parenthood. Children's Well-Being*. Springer: Indicators and Research 5.